

PŘESKUPENÍ A VYSTŘÍDÁNÍ VOJSK V RÁMCI ARMÁDNÍHO SBORU ZA PŘÍPRAVY ÚTOKU NA POSIČNÍ OBRANU NEPŘÍTELE

Mjr. děl. Michal Spišiak

Cílem této práce je rozebrat základní otázky přeskupení a vystřídání vojsk, uvést je v systém a dát celkový obraz o povaze a rozsahu práce velitelů a štábů na organizaci a plánování přeskupení a vystřídání vojsk na stupni armádního sboru za přípravy průlomu nepřátelské posiční obrany.

V první části jsou předmětem rozboru otázky přeskupení a v druhé části otázky vystřídání vojsk. Protože si je obojí činnost velmi blízká, jsou příbuzné otázky podrobněji rozebrány v té části práce, kde je možno zřetelněji ukázat na zvláštnost jejich povahy a na opatření z toho vyplývající.

Při větších cvičeních s vojsky se stále ještě objevuje mnoho nedostatků v přípravě velitelů a štábů, v organizaci, plánování a zabezpečení vševojskového útočného boje. Jedním z největších nedostatků v činnosti štábů je příprava a organizace přeskupení a vystřídání vojsk k plnění nového úkolu. Nedostatky, které se při tom objevují a které vyplývají z toho, že si důstojníci štábů svou práci dokonale nepromyslí a že si dobře neuvědomují význam své práce, mohly by vést k prozrazení zamýšlené operace.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že přeskupovat vojska před útokem na posiční obranu nepřítele bylo téměř pravidlem. Rozsah přeskupování odpovídal rozměrům plánované operace. Tak na příklad za průlomu nepřátelské obrany na memelském směru v rámci 1. přibaltického frontu bylo provedeno přeskupení téměř všech jeho armád a sborů.

Za jassko-kišiněvské operace bylo u 2. ukrajinského frontu provedeno přeskupení všech tankových, mechanizovaných a jezdeckých jednotek, většiny dělostřelectva a asi jedné čtvrtiny pěších divisí.

Náš Polní řád uvádí v čl. 166, že před útokem obvykle předchází přeskupení sil, které má být provedeno co nejjednodušším způsobem v krátkém čase, utajeně a převážně v noci.

Ustanovení Polního řádu a zkušenosti z Veliké vlastenecké války zavazují velitele a štáby, aby těmto tak závažným otázkám byla věnována zvýšená pozornost. Velitelé a štáby si musí osvojit všechny zásady přeskupení a vystřídání vojsk a po dobu své taktické přípravy učit se uvádět tyto zásady v život. Bez hluboké znalosti řádů, předpisů a směrnic, v nichž jsou obsaženy krví placené zkušenosti Sovětské armády, naší učitelky, není možné úspěšně pracovat a plnit bojové úkoly.

1. Cíl, způsob a podmínky přeskupení vojsk

Cíl přeskupení

Cíl přeskupení vyplývá z povahy soudobého boje. Při souvislých frontách, které dosahují tisíce kilometrů, není možné vytvořit převahu sil a prostředků na směrech útoku bez provedení přeskupení sil, jejich manévru z hloubky nebo z pasivních částí fronty na směry připravované útočné operace. V tom právě je pokrokovost a převaha sovětského vojenského umění nad šablonovitými vojenskými doktrínami kapitalistických států. Sovětské velitelé dovedli obratnou kombinací obrany a útoku vytvořit na rozhodujících směrech takovou převahu sil a bojové techniky, že operace dosáhly svého cíle.

Cíl přeskupení záleží tedy ve vytvoření potřebné hustoty a uskupení vojsk, které by odpovídalo zámyslu všehojskového velitele organisujícího průlom nepřátelské obrany.

Přeskupení vojsk je možno rozdělit na tyto činnosti:

- vystřídání vojsk na dosavadním směru činnosti,
- odvedení vojsk do týlu do takové hloubky, která zabezpečuje jejich skrytí před pozemním pozorováním nepřítelem a před účinkem jeho palebných prostředků (především dělostřelectva),
- přesuny vojsk do nových prostorů soustředění a vhodné učlenění vojsk v těchto prostorech,
- vystřídání vojsk na novém směru činnosti.

Jako příklad přeskupení vojsk je možno uvést přeskupení dvou gardových sborů I. přibaltického frontu. Oba sbory byly v obraně. Po odevzdání svých obranných pásem jednotkám jiné armády byly jednotky těchto sborů staženy do týlu a pak přesunuty do nových prostorů, na nový směr činnosti, kde v soulase s rozhodnutím velitelů bylo vytvořeno nové uskupení vojsk k provedení průlomu posíční obrany nepřítele.

Způsob přeskupení

Přeskupení vojsk za přípravy průlomu nepřátelské obrany může být provedeno

- z hloubky k frontě,
- podél fronty,
- kombinací obou způsobů.

Nejjednodušším druhem přeskupení je přeskupení z hloubky k frontě. V rámci sboru se tento druh přeskupení vyskytne při zasazování druhého sledu do prvního sledu. Nejčastější bude už ve vedení útočného boje. V operačním rámci půjde o tento druh přeskupení při zasazování armádního sboru, který byl v druhém sledu armády, do prvního sledu.

Je-li třeba část jednotek prvního sledu sboru přesunout na jiný směr, provádí se přeskupení podél fronty. V rámci sboru může k takovému přeskupení dojít ve dvou případech:

— sbor, který byl v prvním sledu armády, je vystřídán sousedními vyššími jednotkami, odevzdá svoje pásmo obrany a rokádním pohybem podél fronty (rovnoběžně s frontou) se přesune do nového prostoru;

— sboru v prvním sledu armády se zúží dosavadní pásmo obrany, část jednotek se vystřídá a vystřídané jednotky se rokádními pohyby t. j. rovnoběžně s frontou, přesunou do zúženého pásma sboru a uskupí se tam podle zámyslu velitele sboru pro útok.

Případ kombinovaného přeskupení sboru je vidět na náčrtu I.

U armádního sboru, který má ve své sestavě mechanisovanou divisi a bude útočit v dosavadním pásmu na užší frontě, bude se přeskupení vojsk v přípravném období provádět téměř výhradně podél fronty, protože mechanisovaná divise bude zpravidla tvořit druhý sled armádního sboru. Za vedení boje při zasazování mechanisované divise dojde k přeskupení z hloubky k frontě.

K přeskupení vojsk v rámci sboru před útokem na posíční obranu nepřítele může dojít za různé taktické situace, která bude mít vliv na způsoby jeho provedení. Na příklad: armádní sbor plnil obranný úkol a z obrany má přejít do útoku; za pronásledování byl zastaven na předem připravené nepřátelské obraně, kterou má prolomit, atd. Ve všech případech je třeba organisovat a provést přeskupení vojsk se zřetelem ke konkrétní situaci podle zámyslu vedení nastávajícího útočného boje.

Podmínky úspěšného provedení přeskupení

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že k úspěšnému provedení přeskupení vojsk musí být vytvořeny podmínky, které zabezpečují jeho hladké provedení v stanovené době. Je to především:

- příprava k vystřídání vojsk na dosavadním směru činnosti,

- volba a průzkum prostorů soustředění,
- příprava pochodových os a prostorů soustředění jednotek na novém směru jejich použití,
- promyšlené a dokonale organizované bojové zabezpečení v průběhu přeskupení,
- správně organizovaná regulační služba a velení vojskům v údobí přeskupování.

Vystřídání vojska na dosavadním směru činnosti je třeba včas a utajeně. Toho se dosahuje tím, že střídající jednotky včas zaujmou výchozí postavení pro vystřídání, že se včas připraví a přesně provedou odevzdání a převzetí dosavadních úseků střídanými a střídajícími jednotkami, že se včas přidělí pochodové osy a spojovací zákopy střídajícím a střídaným jednotkám, a konečně, že se včas prozkoumají a rozdělí prostory pro soustředění vystřídání jednotek.

Shromaždiště praporů po vystřídání se volí v hloubce 2 až 3 km a pluků 5 až 7 km od předního okraje.

Podle vzdálenosti od nového prostoru soustředění mohou se pluky přesunout buďto do prostoru soustředění divise v hloubce 15 až 20 km od předního okraje nebo hned po soustředění pluků v jejich shromaždištích se přesunout podél fronty do nových prostorů soustředění v pásmu nastávající činnosti. Bude to záviset na celkové situaci na frontě a na čase, který je pro přeskupení vojsk k dispozici.

Aby vojska jak ve shromaždištích, tak v nových prostorech soustředění byla chráněna před účinky nepřátelské palby, je třeba včas v těchto prostorech provést ženíjní úpravy, t. j. vybudovat ochranné okopy a úkryty jak pro živou sílu, tak pro bojovou techniku vojsk.

Všechny zvolené pochodové osy je třeba včas prozkoumat, upravit a přesně přidělit jednotkám. Jejich použití jednotkami podle plánu přeskupení, musí být přísně dodrženo a kontrolováno. V přidělení cest nesmějí být dovoleny žádné změny, protože by mohly vést k úplnému narušení celého plánu přeskupení. Zvláštní pozornost je třeba věnovat úpravě mostů a brodů se zřetelem na potřebu těch jednotek, které jich podle plánu vystřídání využijí. Poškození komunikačního objektu může vyřadit použití té nebo oné pochodové osy, a proto je třeba včas předvídat možnosti objezdu.

Plán vystřídání musí být vypracován tak, aby se zabránilo křížování střídání jednotek za přesunu a provádění (především dokončování) přesunů za světla.

Regulační služba kromě úloh, které souvisí s řízením cirkulace, kontroluje dodržení maskovacích opatření a ihned a energicky požaduje u příslušných velitelů jednotek odstranění závady.

Protitankovou obranu provádějí vojska na frontě. Kromě toho musí být protitankové prostředky v pohotovosti odrazit tankový útok jak ve shromaždištích, tak i za přesunů do nových prostorů soustředění.

Je třeba včas organizovat protiletectvou obranu. Zvlášť důkladně je třeba chránit jednotky v prostorech soustředění a za přesunů za dne na odkrytých cestách. Proto je třeba protiletectvou obranu aktivovat již před příchodem jednotek do prostorů soustředění a za přesunu tam, kde to je nejnnutnější. Je třeba mít na zřeteli, že dnes ani noc nebrání letectvu v bojové a průzkumné činnosti.

Konečně je třeba věnovat velkou pozornost utajení přeskupení. O přeskupení a vystřídání vojsk se nesmí hovořit na technických pojítkách jakéhokoli druhu, a to ani při dodržení všech zásad utajeného velení. K pracím na organizaci a plánování přeskupení vojsk smí být připuštěn jen omezený počet osob.

I po této stránce je třeba učit se od Sovětské armády, která v utajování příprav přeskupení a vystřídání vojsk a v jejich zastírání projevila vysoké umění a obratnost. S nastrojením utajením byla provedena soustředění velkých operačních uskupení tak, že hitlerovské velení až do dne zahájení operace nemělo ani tušení o přípravách sovětského velení. Stačí jen připomenout soustředění vojsk k provedení stalingradské protiofensivy. Nepřítel vůbec nezjistil útočné přípravy, a proto včas nepřeskupil svou sestavu, aby mohl čelit protiofensivě Sovětské armády.

2. Organizace přeskupení vojsk

Rozhodnutí velitele sboru k přeskupení vojsk

Podkladem pro rozhodnutí velitele sboru k přeskupení vojsk je rozkaz představeného velitele armády a jeho vlastní rozhodnutí k nastávajícímu boji.

Při rozhodnutí pro organizaci a provedení přeskupení musí si velitel sboru hned na začátku stanovit bojovou sestavu sboru při plnění nové úlohy a na základě toho určit:

- prostory soustředění jednotek po provedení vystřídání,
- výchozí prostory jednotek před vystřídáním na novém směru,
- postup přeskupení (podle druhů vojsk a jednotek),
- pochodové osy pro každou divisi a každý druh vojsk,
- začátek a ukončení přeskupení pro každou divisi a druh vojsk,
- způsob, jak bude organizována regulační služba na pochodových osách a v prostorech soustředění,
- způsob, jak bude udržena nepřetržitost velení v průběhu přeskupení,
- opatření pro bojové zabezpečení v prostorech soustředění a za vystřídání,
- způsob materiálního zabezpečení.

Reálnost a tedy proveditelnost velitelova rozhodnutí bude záviset na podkladech, které má pro svoje rozhodnutí. Podklady připravuje štáb sboru tak, aby jich velitel mohl včas použít.

Činnost štábu v tomto období musí být usměrněna jak k práci na organizaci a plánování přeskupení vojsk, tak k pracím na organizaci a plánování nastávajícího boje. Současné plnění obou úkolů štábem musí být dokonale organizováno, neustále kontrolováno a podle potřeby usměrňováno.

K rozhodnutí velitele sboru pro přeskupení musí štáb sboru připravit především tyto podklady:

- zprávy o terénu, vhodných prostorech soustředění, shromaždištích, o možnostech protiletectvé ochrany, o místech, která jsou soustavně postřelována nepřítelem, a o možnostech, jak se jim vyhnout,
- zprávy o cestách, jejich stavu, únosnosti objektů, potřebě jejich úprav, možnostech jejich objezdu a konečně o možnostech přesunů vojsk volným terémem,
- pochodové tabulky s údaji o délkách proudů jednotlivých útvarů podle jejich skutečných počtů, doby průchodu průchodistěm atd.,
- návrh organizace protitankové a protiletectvé obrany za přesunů do prostorů soustředění a v těchto prostorech,
- návrh umístění regulačních hlídek,
- návrh na materiální zabezpečení vojsk po dobu přeskupování,
- návrh na přeskupení týlových útvarů, odsun raněných, odevzdání munice a p.

Současně musí štáb získat přesné zprávy o nepříteli, vlastních vojskách a terénu v prostoru nastávající činnosti sboru.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války má být v prvním pořadí přeskupeno dělostřelectvo a ty jednotky, které jsou určeny do prvního útočného sledu sboru.

Zkrácení doby přeskupení je možno dosáhnout tím, že se nejprve přeskupí druhé sledy divisí a sborů. Tím je možno předejít křížování a předcházení proudů. Příklad možného způsobu přeskupení je znázorněn na náčrtu 1.

Plán přeskupení vojsk sboru

Plán přeskupení vojsk sboru zpracovává štáb na základě plánu přeskupení armády a podle rozhodnutí velitele sboru pro přeskupení. Ke zpracování plánu přeskupení se povolají velitelé a náčelníci druhů vojsk a služeb. Práce na zpracování plánu přeskupení řídí náčelník štábu nebo ve smyslu jeho pokynů náčelník operačního oddělení.

V plánu přeskupení je třeba předvidat tyto otázky: cíl přeskupení, usku-

pení vojsk sboru v novém prostoru soustředění, pochodové osy pro každou divisi a každý druh vojsk a prostory celodenních odpočinků, pořadí přesunu jednotek a týlových útvarů, dobu zahájení a ukončení přeskupení každé divise a každého druhu vojsk, organizaci regulace, způsob ochrany proti zásahům nepřátelských pozemních jednotek a jeho letectva, způsob zásobování vojsk, způsob organizování spojení.

Týlové útvarry se zpravidla přesunují do nových prostorů soustředění současně se svými bojovými jednotkami.

V plánu přeskupení je třeba vyhradit dobu pro použití cest jednotkami na frontě, v jejichž týlu se provádí přeskupování vojsk (pro vozidla s municí a jiným materiálem a p.). Tím je možné vyvarovat se křížování proudů na cestách, po případě zatarasení cest. Budou-li přeskupující se jednotky potřebovat cesty jednotek zasazených na frontě jen v omezeném čase (několik hodin), je třeba přesně časově tyto komunikace vyhradit jen pro přeskupující se vojska.

Obrana přeskupujících se vojsk proti zásahům nepřátelského letectva bude organizována podle jednotného plánu zpracovaného štábem armády. V tomto plánu bude stanoveno, které protiletadlové jednotky sboru, v které době a na kterých místech provádějí protiletadlovou obranu přeskupování. Při tom je třeba poznamenat, že je nutné zabezpečit především ty části pochodových os, které vedou úzkými defilé nebo hlubokými údolími.

Bojový materiál, především střelivo, odevzdávají vystřídané jednotky obyčejně střídajícím a odcházejícím s organickou výbavou. Přeskupovaným vojskům bývá pro nastávající boj přisunován materiál na stanovené normy až na nový směr jejich zasazení. Podrobnosti o odevzdání materiálu stanoví náčelník týlu armády.

Udržet nepřetržitě spojení po dobu přeskupování vojsk má veliký význam. K zabezpečení velení je třeba využívat těch druhů pojitků, jimiž lze zabezpečit utajení přeskupení. Bude využíváno především zřízených již vedení a jen na důležitých směrech je možno počítat s vybudováním nových linkových spojení. Nejvíce bude používáno netechnických pojitků. Svůj vliv na podřízené jednotky si štáb zajistí vysláním styčných důstojníků štábu sboru ke kontrole provádění přeskupení.

Organisace regulační služby při přeskupení vojsk

Činnost štábu sboru při organizaci regulační služby záleží:

- ve vypracování plánu regulační služby sboru a v doručení výpisů z tohoto plánu štábům podřízených jednotek a orgánům regulační služby,
- ve vydání všeobecných směrnic pro vytyčení cest a označení jednotek,
- ve vypracování výpisů z plánu přeskupení a pochodových tabulek (grafikonů) pro potřeby orgánů regulační služby,
- v informování podřízených jednotek o systému organizace regulační služby,
- v organizaci kontroly dodržování směrnic pro regulační službu.

Hlavní úkoly orgánů regulační služby jsou:

- provést průzkum a vytyčení pochodových os,
- zabezpečit hladký přesun vojsk sboru podle vypracovaných plánů,
- kontrolovat dodržování pochodové kázně a iniciativně odstraňovat všechny nedostatky.

Podle úloh, které má regulační služba splnit, je třeba volit její organizaci. Základním organizačním prvkem je regulační hlídka složená podle důležitosti stanoviště z velitele a z několika pomocníků. Na důležitých místech je třeba, aby velitelem regulační hlídky byl důstojník štábu jednotky, která používá dané komunikace. Často bude třeba vybavit regulační hlídky vyprošťovacími prostředky a ženisty, aby bylo možné ihned odstranit závady, které mohou za přesunu vzniknout. Na komunikačních uzlech, kde se stýká několik pochodových os různých jednotek, je třeba určit velitelem regulační hlídky důstojníka štábu sboru.

Všechny regulační hlídky tvoří regulační oddíl sboru pod velením důstojníka operač-

ního oddělení sboru. Tento oddíl je třeba organisovat včas, aby byla zajištěna příprava jednotlivých hlídek a aby mohly být vytyčeny cesty (směrníci, průvodci, ukazatelé cest a p.).

Velitel regulačního oddílu se hlásí u náčelníka štábu sboru a dostane od něho pokyny pro organizaci regulační služby. Tyto pokyny mohou obsahovat: rozmístění vlastních jednotek, útvarů a součástí před zahájením přesunu, sestavu a úkoly jednotlivých pochodových proudů, přidělení pochodových os, místo a dobu odpočinku jednotlivých proudů, organizaci protiletectvé obrany za přesunu, pohotovost regulační služby, velitelské stanoviště štábu sboru během přesunu a způsob spojení s ním, započítání a ukončení činnosti orgánů regulační služby.

Ve smyslu pokynů náčelníka štábu sboru organisuje velitel regulačního oddílu jednotlivé regulační hlídky a přidělí jim úseky pochodových os, na kterých řídí přesuny vojsk a za které odpovídají.

Velitelé regulačních hlídek jsou podle pokynů velitele regulačního oddílu povinni: vytyčit pochodové osy ve svých úsecích, seznámit příslušníky regulační hlídky s organizací přesunu na ose, poučit je o výkonu regulační služby a určit průvodce k převedení jednotek nepřehlednými místy (osadami, po lesních a polních cestách v místech kde je možnost zbloudění, a p.).

Regulační hlídky je třeba včas vyslat na příslušná stanoviště, aby se mohly připravit na řádné plnění svých úkolů. Zkušenosti ukazují, že pokud jde o vytyčení cest, je třeba počítat, že za hodinu je hlídka schopna vytyčit asi 20 km cesty za předpokladu, že průzkum cesty byl proveden již předtím.

Schema možné organizace regulační služby je na náčrtu 2.

Kromě regulačních hlídek je třeba ještě organisovat informační stanoviště, kde se podávají informace těm příslušníkům jednotek, kteří se zpozdili.

Za Veliké vlastenecké války bylo u jedné vyšší jednotky zřízeno šest takových informačních stanovišť. Ve čtyřech dnech bylo poskytnuto 2120 informací a usměrněno k příslušným součástem 13 540 vojáků. Zvláště je třeba organisovat taková stanoviště při provádění větších přeskupení, která přesahují taktický rámec.

Na správné organizaci regulační služby závisí celkový průběh přeskupení vojsk. Je proto potřebné zařazovat do těchto funkcí energické a iniciativní důstojníky a poddůstojníky, kteří jsou schopni nejen udržovat pořádek na komunikacích, ale i narušený pořádek obnovit. Velitelé všech proudů jsou povinni řídit se bez výhrad pokyny orgánů regulační služby, a to bez ohledu na svou hodnotu a funkci.

Provedení přeskupení vojsk

Způsob provedení přeskupení závisí:

- na taktické situaci v prostoru budoucí činnosti sboru,
- na úloze sboru a zámyslu velitele sboru,
- na taktické situaci v dosavadním pásmu činnosti sboru,
- na rázu terénu v prostoru přeskupení.

Podle těchto podmínek stanoví velitel sboru postup přeskupení. Když situace na směru budoucí činnosti sboru vyžaduje zabezpečení vojsk, přesunou se jako první prostředky bojového zabezpečení vojsk, zejména protitankové a protiletadlové prostředky. Potom následuje dělostřelectvo a po něm pěchota. Jako poslední se přesunou zpravidla tanky.

Jednotky, které přicházejí do východišť z týlu, rozmisťují se po skončení pochodu tak, aby byly skryty před nepřátelským pozorováním a aby byly mimo dostřel nepřátelského dělostřelectva. Vzdálenost těchto prostorů musí být taková, aby vojska mohla zaujmout východiště útoku jen po kratším nočním přesunu.

V údobí přeskupování vojsk je hlavní úlohou velení zabezpečit včasný a utajený odchod jednotek do stanovených prostorů soustředění. Proto je třeba na všech stupních a ve

všech obdobích přeskupení organisovat důkladnou kontrolu a učinit opatření, aby byly odstraněny možné závady.

V průběhu Veliké vlastenecké války byli kontrolními úkoly pověřováni především důstojníci štábů, kteří byli dokonale seznámeni s plánem přeskupení, a na místě odstraňovali všechny závady a odchylky od vypracovaného plánu. O svých zásadách informovali náčelníka štábu sboru. Takto bylo zabezpečeno prosazení rozhodnutí velitele a tato metoda kontroly se vždy osvědčila. Je třeba ji stále používat.

V době přesunu plní hlavní úkoly kontroly regulační služba, doplněná činností styčných důstojníků vyslaných k divisím. Hlavním úkolem kontroly v tomto údobí je doдрžovat všechny zásady utajení přesunů, bdělosti a ostražitosti vojsk.

Po zaujetí nových prostorů soustředění provádí se důkladné maskování a zastírání. Jednotky zaujmají takovou sestavu, aby byly pohotovы odrazit zásah jak pozemních jednotek nepřítele, tak i jeho letectva.

3. Vystřídání vojsk

Jakmile dostane velitel sboru rozkaz pro vystřídání, vydává své rozhodnutí o vystřídání vojsk sboru. Ve svém rozhodnutí musí velitel sboru stanovit:

- výchozí prostory pro vystřídání pro každou divisi,
- které jednotky, v jakém pásmu která divise vystřídá,
- dobu zaujetí výchozích prostorů pro vystřídání,
- zahájení a ukončení vystřídání,
- dobu zaujetí palebných postavení dělostřelectva,
- způsob zaujetí vyčkávacích postavení a východiště útoku tanky přímé podpory pěchoty,
- v kterých úsecích a kdo organisuje regulační službu,
- opatření k bojovému zabezpečení vojsk v době střídávání.

Obsah velitelova rozhodnutí bude záviset na situaci, v které dochází k vystřídání. Když sbor přichází na směr své nastávající činnosti z týlu a vystřídání vojsk jsoucích v dotyku s nepřitelem budou provádět všechny divise sboru, bude se rozsah velitelova rozhodnutí vztahovat ke všem uvedeným bodům. Když se však vystřídání provádí v dosavadním pásmu sboru, stanoví se výchozí prostory pro vystřídání jen těm divisím, které budou zasazeny na novém směru.

Na podkladě velitelova rozhodnutí přistupuje štáb sboru k plánování vystřídání vojsk. Když vystřídání jednotky nepřecházejí do podřízenosti střídajícího sboru, vypracovává se plán vystřídání ve spolupráci se štábem střídání jednotky. V tomto případě všechny práce na plánu vystřídání řídí náčelník štábu střídajícího sboru.

Dříve než se přikročí k zpracování plánu vystřídání, je třeba získat od střídání jednotky zprávy o nepříteli, jeho uskupení a dosavadní činnosti, o bojové sestavě střídání jednotky, o nepřátelském palebném systému a palebné činnosti na frontě, o terénu a o ženíním vybudování pásma terénu, v kterém se provádí vystřídání vojsk, to jest všechny údaje o minových polích s plány jejich rozmístění, o protichemické hodnotě obrany v odevzdávaném pásmu a o organisaci velení a spojení.

Po získání těchto zpráv organisuje štáb sboru průzkum, aby mohl upřesnit pochodové osy pro každou jednotku, účelně organisovat regulační službu, vyhledat vhodné výchozí prostory pro vystřídání pro každou divisi a zhodnotit potřeby bojového zabezpečení v průběhu vystřídávání.

Průzkum provádějí důstojníci štábu sboru spolu s důstojníky určenými od náčelníků a velitelů druhů vojsk a s důstojníky příslušných divisí. Výsledky průzkumu hlásí důstojník pověřený jeho řízením veliteli sboru a jsou podkladem pro zpracování plánu vystřídání. Zároveň se vydávají nařízení o úpravě cest a vybudování výchozích prostorů pro vystřídání.

V plánu vystřídání se zpravidla stanoví:

- výchozí prostory pro vystřídání zvláště pro každý pluk,
  - doba a pořadí vyrazení jednotek, pochodové osy a doba zaujetí výchozích prostorů pro vystřídání,
  - kdo, koho, v kterém pásmu a kdy vystřídá,
  - organizace regulační služby, místa, kde je třeba postavit směrníky,
  - rozdělení zákopů, spojovacích zákopů (nejméně jeden na rotu), úkrytů a jiných zařízení na pěší pluky, prapory a roty,
  - prostory palebných postavení dělostřelectva, minometů, kulometů; pořadí a způsob jejich vystřídání,
  - z které roty, praporu a pluku jsou vybráni průvodci od střídaných jednotek; kdy, kam a ke komu budou odesláni,
  - způsob hlášení pohotovosti k vystřídání, zahájení přesunu, zahájení a ukončení vystřídání,
  - činnost jednotek, podnikne-li nepřítel útok během vystřídání,
  - organizace spojení v době pohybu vojsk do výchozího prostoru pro vystřídání a během střídání,
  - způsob převzetí a odevzdání minových polí, ženiijních staveb a linkových vedení.
- Po vypracování plánu vystřídání rozesílají se podřízeným jednotkám výpisy nebo se vydává rozkaz pro vystřídání.

V rozkaze pro vystřídání je třeba uvést:

- údaje o nepříteli a jeho činnosti,
- kdo, koho, v kterém pásmu, kdy a s jakým úkolem vystřídá, začátek vystřídání,
- činnost sousedů,
- úkoly podřízených jednotek, koho a v kterém pásmu vystřídát, výchozí prostor pro vystřídání, osy přesunu do výchozího prostoru pro vystřídání, osy přesunu z výchozího prostoru pro vystřídání do východiště útoku a dobu ukončení vystřídání,
- úkoly dělostřelectva, které zabezpečuje vystřídání vojsk (jaké palby připravit),
- dokdy ukončit velitelský průzkum s veliteli útvarů, součástí v prostoru vystřídání,
- umístění velitelských stanovišť,
- kdy předložit hlášení o vystřídání.

Organizace regulační služby při vystřídání vojsk

Regulační službu třeba organisovat v prostorech soustředění vojsk, na pochodových osách z prostorů soustředění do výchozích prostorů pro vystřídání, ve výchozích prostorech pro vystřídání, ve východišti útoku, v palebných postaveních dělostřelectva, a ve vyčkávacích postaveních tankových a mechanisovaných jednotek.

Na nejdůležitějších místech provádějí regulační službu důstojníci štábu sboru. K těmto důstojníkům musí být zabezpečeno linkové spojení. Podle pokynů štábu sboru organisují i štáby divisi regulační službu ve svých pásmech.

Ve vzdálenosti 1 až 1,5 km od předního okraje očekávají ve spojovacích zákopech na předem určených místech přicházející jednotky zvláště vybraní průvodci od vystřídávaných jednotek, a to 1 důstojník a 2 až 3 poddůstojníci na každý prapor.

Plán organizace regulační služby se sestavuje ve formě náčrtu nebo přímo na mapě, kde se zakresluje umístění a sestava hlídek a způsob jejich spojení se štábem sboru.

Způsob provedení vystřídání vojsk

Vystřídání vojsk se provádí pod ochranou střídaných jednotek zpravidla současně v celém pásmu sboru. Ve zvláštních případech bude nutné zahájit vystřídání dříve, než bude soustředěno vojsko ve výchozím prostoru pro vystřídání. V tom případě se zajištění vystřídání provede částí nově zasazovaných jednotek.

Z toho vyplývá, že se vystřídání a zaujetí východiště útoku sboru může provádět buď pod ochranou střídaných vojsk, která dosud na daném směru působila, nebo výjimečně i pod ochranou včas vyčleněných součástí střídajícího sboru.

V době soustředění vojsk ve výchozích prostorech pro vystřídání studují velitelé do velitelů rot vto pochodové osy a spojovací zákopy, po kterých se budou přesunovat jejich součásti, navazují styk s veliteli vystřídávaných součástí, seznamují se se situací a s plány vybudování přidělených úseků. Velitelé střídaných součástí jsou povinni odevzdat velitelům střídajících součástí všechny údaje o nepříteli, náčrty o ženijním vybudování, plány minových polí, plán linkové spojovací sítě a jiné dokumenty, které mají význam pro střídající jednotky.

Velitelé střídaných divisí jsou povinni připravit průvodce, zabezpečit střídající součásti před nenadálým útokem nepřítele, společně se střídajícími veliteli vypracovat plán vystřídání.

Velitelé střídajících divisí jsou povinni společně s veliteli střídaných divisí sestavit plán vystřídání, organisovat skrytý příchod vojsk pro vystřídání.

Protože bojová sestava vojsk je v době vystřídání nejzranitelnější, je třeba vystřídání organisovat tak, aby střídaná i střídající vojska byla schopna a pohotova odrazit nepřátelský útok. Z toho důvodu je třeba nejdříve přisunout dělostřelectvo. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války potřebuje dělostřelectvo nejméně jeden den na přípravu k splnění jemu daných úkolů. Proto zaujímá dělostřelectvo a minometry svá palebná postavení nejméně 24 hodin před zahájením vystřídání pěchoty. Vystřídání pěchoty je zabezpečeno jak palbou vlastního dělostřelectva, tak i toho, které doposud v daném pásmu působilo. Toto dělostřelectvo zůstává v dosavadních palebných postaveních tak dlouho, dokud střídající pěchota nezaujme svá postavení a tak plně zabezpečuje pěchotu před možným útokem nepřítele.

Pěší útvary určené do prvního sledu zaujímají výchozí prostory pro vystřídání po praporech. Vzdálenost prostorů pro vystřídání od předního okraje musí být taková, aby vojska neutrpěla ztráty nepřátelskou dělostřeleckou palbou, a musí umožňovat provedení vystřídání a odchod vystřídané jednotky do týlu během jedné noci. Vzdálenost těchto prostorů bude se podle terénu pohybovat od 5 do 7 km od předního okraje. Z těchto prostorů postupují prapory spojovacími zákopy pod vedením průvodců, rozčleňují se po rotách, zaujímají určená postavení a vystřídávají tam zasazené jednotky.

Vystřídání jednotky se ještě během téže noci shromažďují po rotách v určených shromaždištích ve vzdálenosti 1 až 2 km od předního okraje. Potom se prapory shromažďují v plukovních shromaždištích, v prostoru postavení plukovních záloh, v hloubce 2 až 3 km, a tam odtud se podle plánu představeného velitele přesunují do nových prostorů.

Protitankové dělostřelectvo zaujímá svá postavení ještě před dělostřelectvem pro přímou střelbu.

Štáby útvarů a divisí zaujímají svá VS po provedení vystřídání. Vybudování VS a spojení se provede včas již před vystřídáním. Linková vedení vystřídávaných jednotek se svinují až po vybudování spojení pro potřebu střídajících vojsk, nejsou-li střídající jednotkou převzata.

Velitel sboru musí organisovat kontrolu provádění vystřídání a jeho ukončení hlásit veliteli armády.

Bojové zabezpečení vystřídání vojsk

Průzkum. Průzkum se provádí nepřetržitě a musí zabezpečit vojska před nenadálým útokem nepřítele. Velitel sboru (náčelník štábu) vydá pokyny velitelům divisí a velitelům druhů vojsk o zesílení průzkumné činnosti na směrech možného nepřátelského útoku.

Zvlášť velký význam má dobrá organizace pozorování činnosti nepřítele.

Maskování. Postup vojsk do východiště útoku smí být proveden jen v noci. Na

místech, která jsou pozorována nepřítelem, je třeba postavit maskovací sítě a zesílit na nich regulační službu.

Vojska musí být seznámena s dosavadními zvyklostmi na bojišti. Aby se zabránilo prozrazení vystřídání, vystřídávají se vojska, která jsou v prvním zákopu jako poslední, když jsou již všechna střídající vojska na svých místech. Teprve potom odejdou tato vojska do tylu a dále do prostoru soustředění vlastních jednotek.

Obdobně se vyčleňují k provedení průzkumu součásti z jednotek doposud v pásmu zasazených.

Protitanková obrana. Plán protitankové obrany na údobí vystřídání vojsk a zaujetí východiště útoku musí být vypracován včas. Podkladem vypracování tohoto plánu je plán protitankové obrany vystřídané jednotky.

Podle plánu protitankové obrany, který schvaluje velitel sboru, zaujímají protitanková děla palebná postavení ještě před zahájením vystřídání pěšími útvary. Na směr možného nepřátelského tankového útoku se umísťuje sborová protitanková záloha, aby byla pohotova odrazit nepřátelský tankový útok. Za tím účelem se připraví na vhodných směrech několik protitankových postavení.

Úkoly pro boj s nepřátelskými tanky se stanoví všemu dělostřelectvu.

Protitankové prostředky střídané jednotky zůstanou ve svých palebných postaveních až do doby, kdy střídající jednotky dosáhnou pohotovosti protitankové obrany podle svého plánu.

Protiletectká obrana. Protiletadlové dělostřelectvo včas zaujímá palebná postavení a je v pohotovosti k odražení útoku nepřátelských letounů. Současně se organizuje hlásná služba. Je třeba klást velký důraz na provádění opatření protiletectké ochrany. K protiletectké obraně je třeba vyčlenit i pečotní zbraně.

Protichemická ochrana. Plán protichemické ochrany zpracovává chemický náčelník podle pokynů náčelníka štábu v součinnosti s operačním oddělením sboru. Ještě před zahájením vystřídání je třeba doplnit vojskům prostředky protichemické ochrany. V prostorech soustředění pro vystřídání bude často třeba rozvinout odmořovací místa, není-li možno použít odmořovacích míst jednotek v dotyku. V plánu je třeba předvídat odmoření cest pro přesuny z prostoru soustředění pro vystřídání do východiště útoku, aby vystřídání vojsk nebylo nepřátelským chemickým útokem narušeno. Organizace chemického průzkumu nabývá zvláštního významu. Je třeba ho aktivovat již se zahájením střídání dělostřelectva. Jednotky v dotyku jsou povinny poskytnout střídajícím jednotkám veškerou pomoc při likvidaci následků chemického útoku provedeného v době vystřídání.

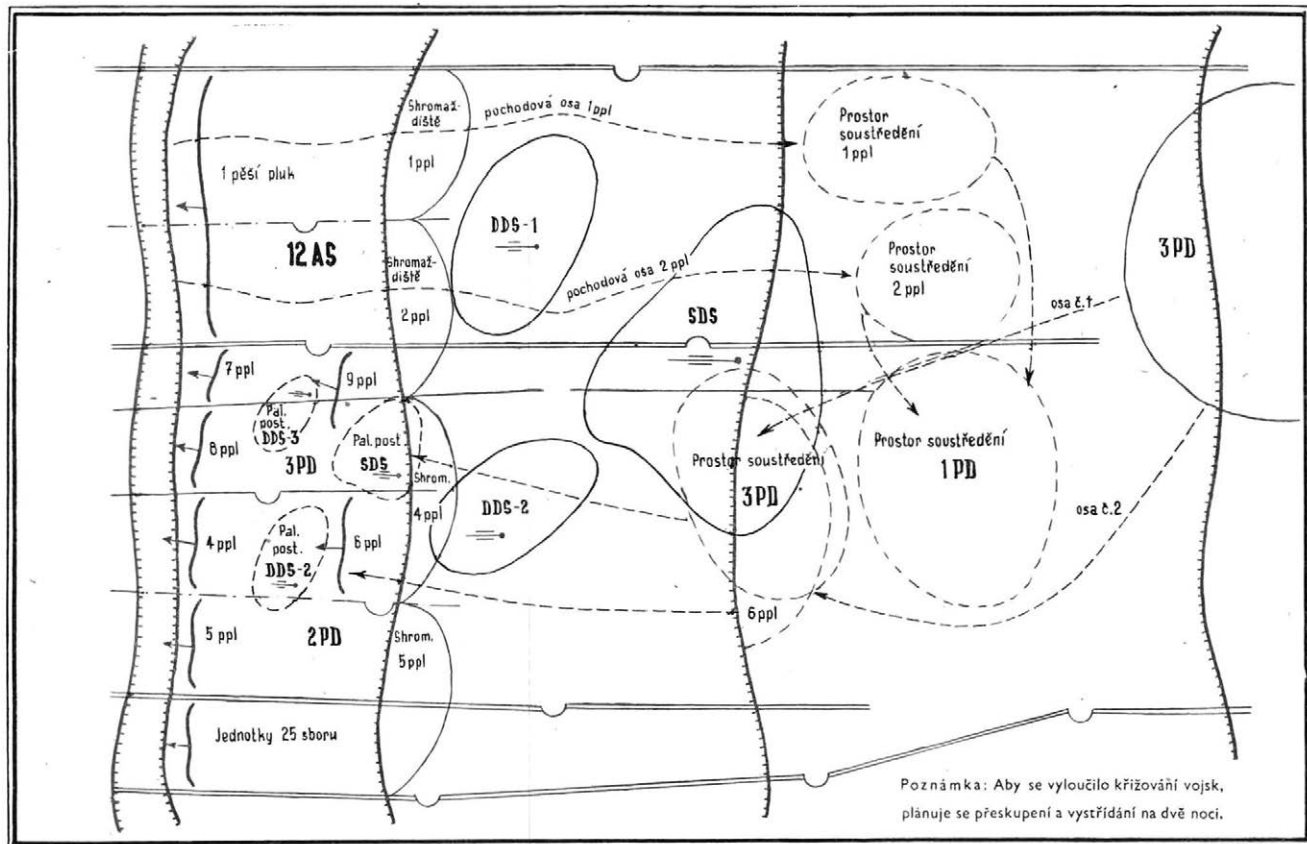
Zabezpečení křídél a styků. Divisím je třeba vydat pokyny o zabezpečení styků a vyčlenění potřebných prostředků. Na místech styků je třeba organisovat průzkum.

Kromě uvedených prvků bojového zabezpečení vydá velitel sboru pokyny o pohotovosti vojsk k odražení nepřátelského útoku. Za tím účelem se organisuje pozorování nepřítele, určují se síly a palebné prostředky k odražení nepřátelských průzkumných oddílů a současně se vydávají směrnice pro činnost, kdyby nepřítel podnikl útok.

Není-li vyloučena možnost přechodu nepřítele do útoku v době vystřídání, může být část střídajících vojsk vyčleněna do zálohy, aby byla pohotova odrazit útok nepřítele. Velení v tomto případě má velitel střídané jednotky.

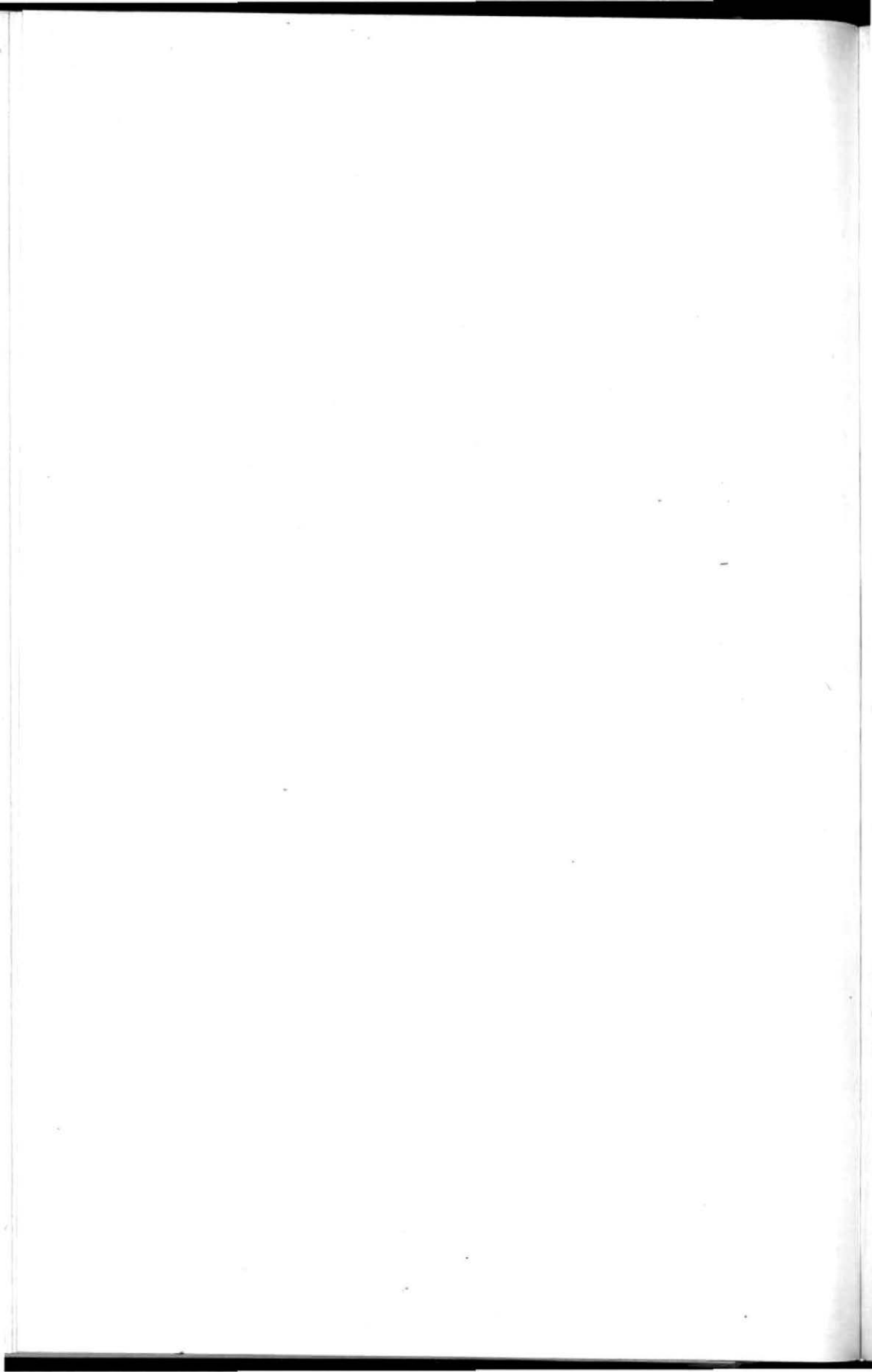
Politické zabezpečení správného provedení vystřídání vojsk

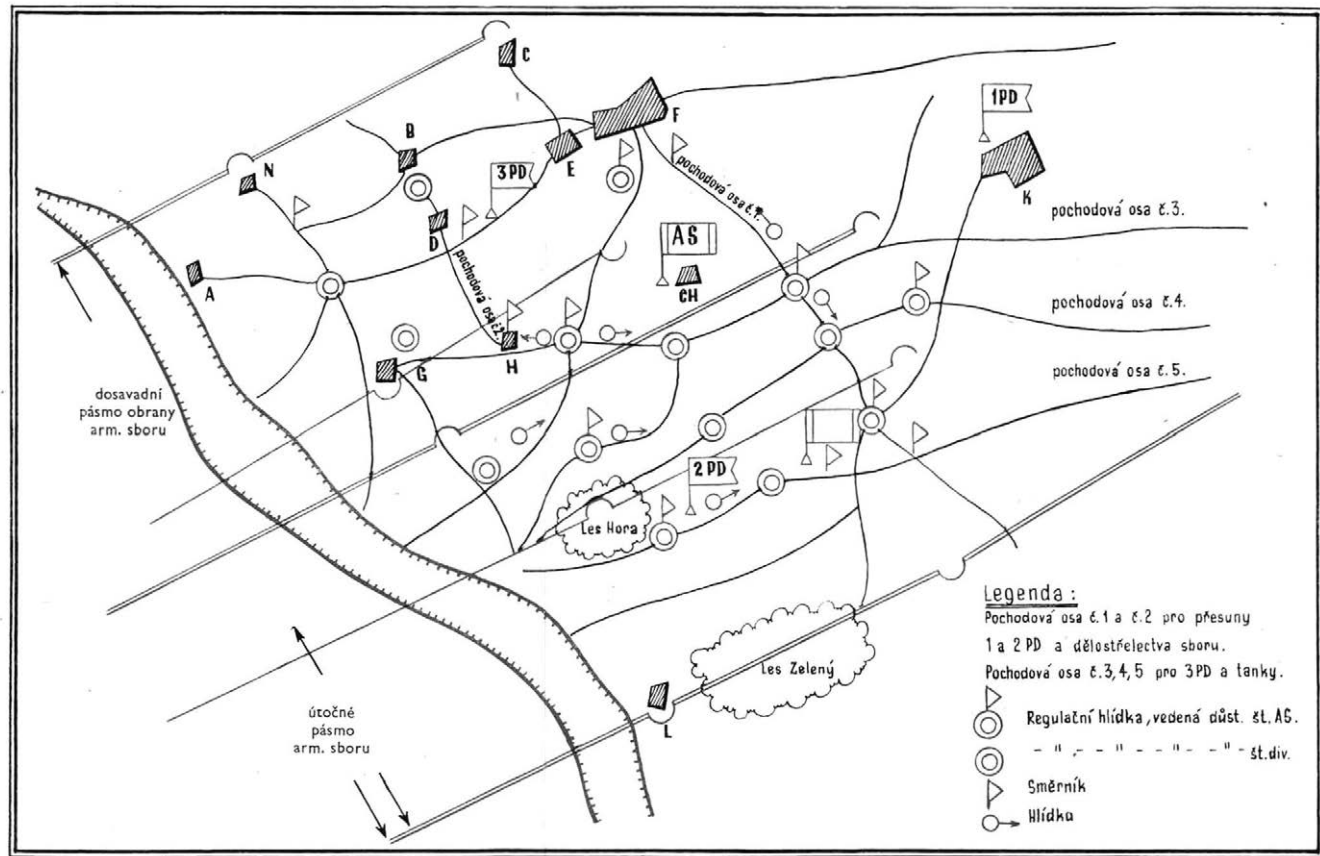
Při provádění přeskupení a vystřídání vojsk nabývá politická práce velkého významu. Stranické a mládežnické orgány vyvinou agitační činnost, aby byl splněn úkol utajeného, přesného a organisovaného přesunu vojsk, soustředění a zaujetí východiště útoku. Důstojníkům, poddůstojníkům i mužstvu vysvětlují nevyhnutelnou nutnost dodržovat všechna zastírací opatření a projevovat vysokou bdělost a ostražitost, a přísně zachovávat vojenské tajemství.

Náčrt 1. Přeskupení a vystřídání vojsk armádního sboru za přípravy průlomu nepřátelské obrany. Sbor bránil pásmo obrany 1. a 2. PD v prvním sledu, 3. PD v druhém sledu. Pro průlom veliteli armády zůstal pásmo sboru tak, že část dosavadního pásma převzal 12. AS (pravou) a 25. AS (levou). Sbor provede přeskupení a vystřídání ve dvou nocích v tomto pořadí (možné řešení):

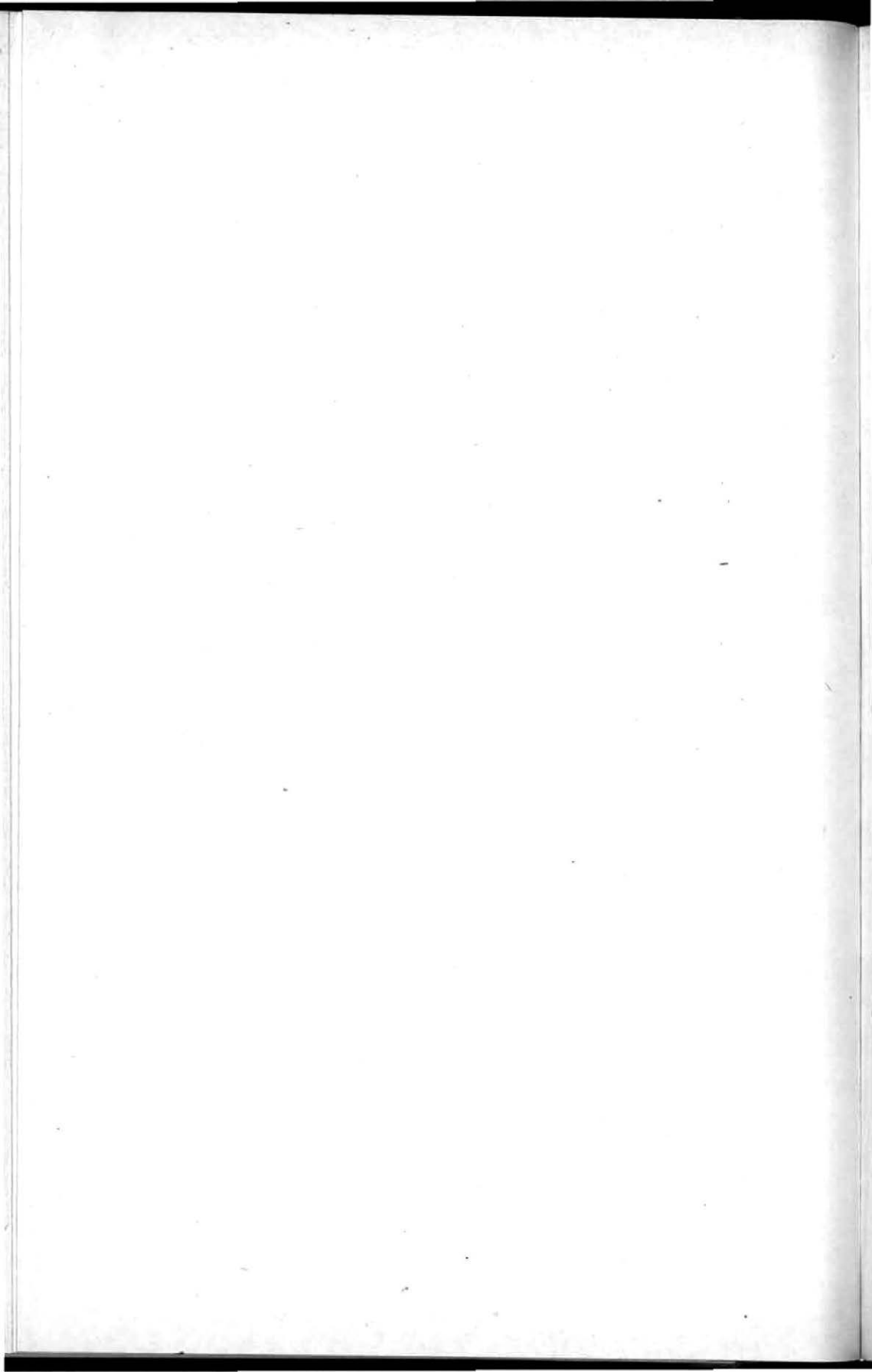
1. noc: přeskupení dělostřelctva, přeskupení 1. a 2. PD, soustředění 3. PD v prostoru soustředění;
2. noc: vystřídání 6. ppl. a součástí 2. ppl. útvary 3. PD, vystřídání součástí 1. PD jednotkami 12. A. vystřídání součástí 2. PD jednotkami 25. A. soustředění 1. PD v prostoru soustředění.

Náčrt 2. Schema organizace regulační služby za přeskupení vojsk armádního sboru.

4. Závěr

K přeskupení a vystřídání vojsk v rámci sboru může dojít za různé taktické situace.

Přeskupení a vystřídání vojsk je jednou z nejsložitějších činností, a musí být proto jeho přípravě, organizaci a plánování věnována veliteli a štábu zvýšená pozornost.

Rozsah práce štábů a velitelů všech stupňů v tomto období bude záviset na úkolu, který bude sbor plnit, na vzdálenosti budoucího směru činnosti od dosavadního směru, a na úkolu, který dosud sbor plnil.

Úspěch přeskupení a vystřídání bude záviset na přípravě všech opatření, která je třeba provést, především na úpravě cest, prostorů soustředění a výchozích prostorů.

Velkého významu nabývá přesné a správné organisování regulační služby, která musí zabezpečit hladký průběh přeskupení a vystřídání vojsk.

Protože se za přeskupování a vystřídání vojsk zvyšuje jejich zranitelnost, je třeba zvlášť dokonale organisovat bojové zabezpečení přeskupení a vystřídání. Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je nejučelnější organisovat vystřídání tak, aby bylo kryto maximem palebných prostředků. Proto jako první zaujímá palebná postavení protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, potom dělostřelectvo, působící ze zakrytých palebných postavení a jako poslední pěchota. Protitankové a protiletadlové dělostřelectvo vystřídání jednotek odchází do nových prostorů až po ukončení vystřídání vlastní pěchoty, kterou dosud podporovalo.

Velení musí zabezpečit organisovaný průběh přeskupení a vystřídání a včasné zaujetí nových prostorů vojsky.

Prameny: Polní řád čs. branné moci.

Bojový řád pěchoty, díl 2.

Řád polní služby štábu Rudé armády.

Plk. M. L. Polner: Peregrupirovka i smena vojsk.

Závěrečný rozbor s. ministra NO při cvičení s vojsky v. r. 1952.

